

**Tabvlæ Navfragii, Sev Echo Concionvm Aliqvot, Qvæ
Blattarvm Inclementiam euasêre, de Festis ac Dominicis**

Tertia Navfragii Tabvla: Sev Echo Concionvm Aliqvot, Qvæ Blattarvm
inclementiam euasere, de Festis

Bosquier, Philippe

Coloniae, 1615

In festo SS. Cosmæ & Damiani.

Nutzungsbedingungen

[urn:nbn:de:hbz:466:1-56152](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-56152)

peregrinatus ad Indos, memoriam de Bartholomæi prædicatione virètem adhuc reperit, & Bartholomæi Euangelium ab eodem Apostolo illuc delatum, secum Alexandriam detulit. *Euseb. i. hist. & Hieron. script. Eccles. in Pantano.*

IN FESTO SS. COSMÆ ET DAMIANI, Aueinis, in Templo superiori
1614. hora 7. antemeridiana, Medicis eius vrbis Boskhierum
poscentibus.

Thema: Breues dies hominis sunt: numerus mensium eius apud te est. Constituti tamen eius qui præteriri non poterunt. Job 14.

Quoniam hodiè (Auditores &c.) celebramus diem festum duorum Sanctorum fratrum eorumque Geminorum; natione Arabum, nati tamen Arabicæ rapacitatis spirantium, sed matrem liberalium in pauperes; origine, Aegæorum seu ex Aegea ciuitate; matre Theodata natione conditione, Medicorum; Religione Christianorum; Fine, Martyrum Christi, & quidem multo tres martyrum: (Nam cum primùm agniti sumus Christiani sub Diocletiano & Maximiano Imperatoribus & Lysia Præside,

* 1. *Vincti, equiteo suspensi, & torti, quod illi nolent Dijs sacrificare, sed illæsi;*

* 2. In mare proiecti, nec meriti tamen, Angelo scilicet vincula rumpente, & ad litus exponente.

* 3. In rogam missi sequenti die, nec ambusti, ac ne capillis quidem læsis, læsis interim à flamma, combustis, & necatis impijs.

Quinimò ipsi sibi visi in paradiso amœnissimo ambulare.

Omnibus tùm contingentibus ferè, vt quondã tribus adolescentibus in fornace Babylonis.

* 4. In crucem acti & lapidati, sed lapidibus in lapidatores ipsos retortis, & ipsos vulnerantibus. *Surius.*

* 5. Sagittis petiti à quatuor ordinibus militũ, exhausta que militum pharetræ, in oculis cæterorum trium fratrum suorum è carcere eductorum & ad cruces Cosmæ & Damiani stare iussorum, ad terrorem.

Sagittæ interim in sagittarios ipsos retortæ, ipsos nihil læserunt.

* 6. *Obtruncati tandem.*

Deus bone! Quot in vna morte mortes ac martyria!

Quoniam ergò (inquam) SS. Medicorum istorum causa conuenimus; non video quid tractem nunc opportuniùs, quam de Medicina ipsa, eiusque utilitate, præsertim cum & Medici huius loci, præter morem ac consuetudinem, hodie concionem haberi optârint, meque vnum poposcerint?

Faciam verò hoc eò libentiùs, quo ego misellus & quasi morborum asylum, medicinæ humanæ, & Medicis, sum obligator.

Memini enim iam circiter quaterdecies
 minus passum me venæ sectionem; bis pleuriti
 & alijs morbis sæpè laborasse; semel graui lato
 vulnere prostratum lecto decubuisse; vlcibus
 aliquoties deformatum fuisse; ope autem part
 Medicorum partim Dei ac Diuorum auxilio
 fuisse, vereorque vehementer, vt deinceps magis
 magis eorum arte egeam, vergente scilicet iam
 senectutem (*quæ ipsa per se morbus est, & ara ma*
rum) etate.

Gratitudinis ergo de Medicinæ laude nunc
 gam; item, vt quò gloriosiora, plausibilia, & va
 tiliora de Medicorum professione dixerò, tantò
 me mitiùs diligentiusque habeant, quoties mihi
 in manus eorum deinceps incidere contigerit, vel
 Natura fatiscente, vel iustitia Dei peccata mea vi
 ciscente.

Nec tamen tantùm plausibilia dicam
 adulans alteris vitæ meæ Seruatoribus, sed etiam
 vobis ipsisque vtilia, etsi quædam fortassis paul
 asperiora aut acerbiora (qualia terè solent esse Me
 dicorum saluberrima pharmaca) hâc fini, vt qu
 corpus hoc meum aliquoties sanauerunt, Orcos
 eripuerunt, animæ vicissim à me suæ recipi
 recipiant sanitatem & salutem.

Hostimentum, tantum pro tanto.

Proderit quoque vobis Auditoribus tractatus
 iste, vel quâ deinceps inde intelligetis, vti curare
 possitis valetudinem vestram diligentius, euitatis
 causis morborum, qui Medicos faciunt necessari
 os, vel quâ non euitatis illis, saltem deinceps des
 natatis Medicos, & Medicinam omnem contem

mere, (si qui ita soletis) sed ad eorum opem præsidiumque recurratis.

Omne tulit punctum, qui miscuit utile dulci.

Dicendum
ergo hodie
michi

- 1. An Medicos esse sit utile, ac necessarium;
- 2. Quæ sint partes perfecti ac boni Medici;
- 3. Sanctos Cosmam & Damianum optimè sanctos isto munere. AVE.

I.

An Medicos esse, sit utile & necessarium.

Grauis olim, & nunc quoque quaestio; An Medici sint hominibus utiles, ac necessarii.

Opinio hic
triplex;

- 1. Negantium, & explodentium omnino;
- 2. Affirmantium, sed nimis efferentium;
- 3. Admittentium, & admirantium quantum satis.

* 1. Negantium, &c. Henricus Cornelius Agrippa in quodam libello aduersus omnes propè scientias, c. 83. tit. de Medicina operatrice, totus est in sugillatione & explosione Medicorum.

(Notare autem, Auditores, cum hic de Medicis, aut Medicina loquor, intelligere me de tribus Medicinæ partibus æquè loqui, id est, ea quæ Viætu, & (vt vulgò vocant) regimine; altera, quæ Medicamentis; & illa quoque, quæ manu medetur, quam vltimam *χερουργικήν* Græci appellant, vt secundam *φαρμακευτικήν*, primam verò *διατηρητικήν*; omnes vno velut falciculo complectendo.)

Sapientissimi etiã quiq̃ue olim in hac me-
Cato censor sapientissimus iuxta ac seuerus,
mus, reprobauit, vrbeq̃ue, & ex tota Italia expul-
s. *Bonum (inquit) illorum literas adspicere, non
discere.*

Hilarion Eremita sanctissimus, cum ad eum
miraculis clarum mulier quædam cæca adducta
esset & oblata à fratribus, eiq̃ue diceret, omnem
substantiam in Medicos expendisse, respondit:
*quæ in Medicos perdidisti, dedisses pauperibus, curasti
te verus Medicus Iesus.* D. Hieronym. in vita Hi-
larionis.

Si quid Fabulis Poetarum creditur, penè inde
videas Deos nolle Medicos vllos esse. Nam fe-
runt Aesculapium Cæsarem Apollinis medicinae
Inuentoris filium, à Ioue fulminatam, indignare
Hippolytum, quem equi discerpserant, ab eo me-
dicinae viribus vitæ restitutum.

Quin & ab eo tempore *interdicta fertur (inquit
Isidorus) medendi cura, & ars simul cum auctore
fecit, latuitq̃, per annos penè quingentos, vsque ad tem-
pus Artaxerxis Regis Persarum. Tunc eam reuocauit
ad lucem Hippocrates.* Ibid. li. 4. Etym. cap. 3.

Roma sexcentos totos annos sine Medicis
fuit, vtès, vice omnis Medicinae oleribus, actum quo-
que sanior fuit, quam admissis postea Medicis.

Plinius se animaduertisse scribit, Medicinae scien-
tiam primùm tempore Pompeij Magni ad Ro-
manos peruenisse, cum sc. eius libertus Pompeius
Leneus exemplaria Mithridatis Regis, de vi her-
barum, quæ in præda erant, in sermonem Latinum
eiusdem Patroni suo iussu, transtulisset.

Babylonij, Aegyptij, & Lusitani Medicos quoque omnes respuebant.

Babylonij languentes in forum & plateas efferebant, vt qui simili morbo tētari effugissent, aut alium effugisse nōssent, cūm ad eos visendos, lege itā volente, venirent, consulerent, ac suaderent, remedijs illis ipsis vti, quæ cæteris profuissent. *Herodot. lib. 1. & Strabo lib. 16 Geogr.*

Strabo lib. 3. Geogr. cūm Lusitanorum meminit; *Bastetani*, inquit *agrotos, vetusto ritu Aegyptiorū, in plateis deponunt, vt qui eo morbi genere tentati sūt, commonesacere eos valeant.*

Ratio aliqua esse possit, partim à

- 1. Seruitute nimia;
- 2. Periculis inde maximis;
- 3. Prædestinatione Dei;
- 4. Facilitate duplici aliter curandi corporis.

* *si Seruitute nimia ægrorum, & nimio imperio Medicorum.*

Medici enim non modò lucubrare verant, visitata & optata prohibent, & amara & odiosa præcipiunt; sed in aerem quoque ipsam, in sedem ac domicilium, cibum, potum, motum, situm, aut quietem nostram imperium exercent.

Vetant habitare in locis, quæ stagnorum, palustriumq; locorū halitu & vaporibus infecta sint, vel à cauerna aut cloaca quapiā grauē & perniciosam auram expirante, qualis est Auernus lacus Campaniæ, graui suo odore aues superuolantes enecās, aut Camarina palus Siciliæ, cuius aquæ fetore suo pestem generabant; aut ille in Hirpinis Am sancti ad Mephitis ædem locus, quem Plinio teste, qui intrauere, moriuntur.

In

In patriam, & ad patrium aerem relegant
gros suos, ex orbe ultimo.

Locis editioribus iubent dormire.

Panem arctum, vinum & aquam breuem de-
nunt.

Exerceri nunc iubent, nunc sedere: nunc dor-
mire, nunc vigilare importunissime sanctissime
que imperant.

Prou. Qui medicè viuit, miserè viuit.

Non tam arctè Ioannes in vinculis Herodiani
tenebatur, quàm plerumque æger vinculis Hip-
pocraticis, aut compedibus Galenianis.

D. Ambros. in psal. 130. *Qui se Medicum dederit,
se ipsum sibi abnegat;* addo, accipit, & baiulat sibi
crucem nodosissimam & grauissimam.

Non ferè magis se sibi abdicant Monachi, imò
Remiges quicunque & mancipia miserima, aut
voluntatem voluntati alterius subiugant, quàm
gri suam, cum Medico se credunt.

Et (quod mirum, ac lepidulum est) vulgò ip-
sæ iactant: *Secum vino vti licere agris quanto volunt,
nullo omnino ipsis non compotoribus.*

Medicina sola artium Imperatoribus quoque impe-
7at.

* 2. *Periculis* inde maximis. Ex sanis enim no-
rarò ægros (ferè dixi insanos) faciunt; ex ægra
mortuos: aut lentius morituros ad mortem præ-
cipitant.

Naturâ enim morbum immittente Festo om-
nium Sanctorum, Medici ad crastinum & Festum
Animarum relegant.

Et quidem nullo pœnæ metu hæc peccant. Imò

Imò verò & post cædem, pecuniam & mercedem audacter petunt, quasi rebus benè gestis accipiunt. *Dat Galenus opes, sc.*

Expediret fortassè Medicos pretia pharmacorum, & omnem sumptum refundere, quorum ægri moriuntur, quod alicubi fieri quidam scribunt.

Vel Aegyptiorum ritu, primo triduo ægrum suo ipsius periculo excipi curadum, reliquo tempore periculo ipsorum Medicorum.

Cùm Legibus Hannoniæ Casus nullus omnino locum aut excusationem habeat, sitque illic Homicida à casu æquè obnoxius pœnæ, ac spontaneus; Medicus solus tam ibi quàm alibi, cùm Homicida est ægri sui, seu ab Ignorantia, seu ab Incuria, &c. privilegiarius est, & omnis pœnæ ac mulctæ securus.

Vnum Petrum Leruinum Spoletanum lego apud Iouium, in puteum iniectum, quòd Laurentium Medicæum malè curasset.

Lepidè *Nicocles* quum *Medicos felices* dicebat, quoniam successus ipsorum (id est, ægros quibus feliciter valetudinem reddidissent) *Sol intueretur*; *Errores autem* (id est, ægros ab ipsis occisos) *tellus operiret*, ac sic obliuioni traderet sempiternæ.

Latronibus certè multò beatiore. Illis enim quemcumque occidisse, chordam & laqueum conciliat; à Medicis verò dumtaxat corda voluntatesque superstitum, tantillo & tantisper diuertit.

Nicocles itaque rectè, qui Medico cuidam malo, magnam se potestatem habere iactanti, respondit: *Quidni ista dicere liceat, qui tam multos impunè sustuleris?* Max. ser. 50.

Hinc

Hinc prou. *Magis Medici manus, quam vis metuenda.*

Senec. in ep. *Medicorum consilia deuita, qui docti, & satis seduli, officiosissime multos occidunt.*

Sicyonij idcirco nunquam Medicos in Rem suam admiserunt, ne sani interficerentur.

Et certè sæpè videas, nullos minùs sanos, & nullos citius leuioreque causa aegrire, aut ab aetate tardius conualescere, quàm qui assidui sunt in medicinis, & toti sunt Medicorum.

Nullos contra vegetiores, aut firmioris valetudinis, quàm rusticos totius medicinae negligentes, ignarosq; quid nominis, aut quid monstri sit medicina.

Quin etiàm cum aliquis ægrorum Medicis perijt, mox excusatio in peccatis paratissima, sed ferè cum peccato nouo. Aeger enim sæpè vel inobedienciæ vel negligentia sui, ab illis accusatur. *Non morbo seruetur inuitus.*

Ipse enim se interimit, qui præcepta Medici seruare non vult. D. Augustin.

Ac sic sæpè amittit æger vitam, & vnà famam. *Discunt periculis nostris, & per experimenta mortales agunt, Medicoq; tantùm hominem occidere summa impunitas est. Quinimò transit in conuiuium & in imperantiam. Vtroq; qui perire arguuntur, ait ille,*

* 3. *Prædestinatione Dei inuitabili.*

Constituisti terminos eius, qui præteriri non poterunt, vt Iob in themate nostro dixit.

Quis potest ad iuram suam cubitum vnũ Dei prouidentia falli non potest.

Hinc Parcas illas tres sorores lanificas, quæ dicuntur

euntur metiri vitam hominis fufis & ftaminibus, quæ ex fua colorent & deducunt, Poetæ finxerunt inexorabiles eſſe, nec precibus vllis moueri, vt, quàm impoſuerunt rebus, fortem commutent, aut vitam prorogent vltra, quàm naſcentibus hominibus conſtituerunt.

Nulli uſſo ceſſare licet, nulli ſcriptum proferre diem. Senec.

Parcarum autem harum officia Poetæ ita diſtinguunt, vt velint vnã eſſe, quæ vitam hominis ordiatur; aliam, quæ contexit; tertiam, quæ filum rumpat ac finiat.

Quò adluſiſſe videtur Ezechias, dicens: *Praciſa eſt velut à texente vita mea, dum adhuc ordiret ſucci di me.*

Anticipari ergò dies mortis diuinitùs cuiq; decretus non poteſt, non præteriri, aut ſuperari.

Moricndum, *Quando dies aduenit, quam profata Morta eſt.* Gell. 1.3. ex Liuiò Poeta antiquiſſim.

Longiùs ire fata obſtant, Dictum factum.

Itaque nihil opus neque Medicis, neque Medicinis, quorundam ſenſo.

Heu! nihil inuitis fas quengquam fidere Diuis. Virg. 2. Aeneid.

Vt relatu etiã Medici cuiuſdam, à paucis retrò diebus, didici, popellus agreſtis his in vicinia locis quòd in Concione, ex quodam Concionatore vitæ paulò ſanctioris audierint, neminem adijcere decreto vitæ ſuæ termino, non vnum diem, non horulam, poſſe; ità arguit, & concludit: Ergò deinceps non adibimus Medicos; non vrias ad eos ſpectandas deferemus, &c.

Nãm,

Nam, quæ demùm stultitia (inquiunt) ad
sus Dei voluntatem militare?

Hoc sit ad columnam marmoream capu-
lidere, capitis periculo, nullo columnæ im-
momento.

Ergò inutiles Medici, & non necessarij, in-
unt illi.

* 4. Facilitate duplici aliter curandi corporis

Et si (inquiunt) possent termini vitæ cuius
præteriri, nil tamen Medicis opus, cum liceat
cilius compendiosiusque aut Valetudinem firm-
tueri, aut infirmam instaurare.

Valere rectè § 1. Temperantia.
licet § 2. Pœnitudine.

* 1. Temperantia cibi, potusque.

Summa Medicina Abstinentia, vel Parsimonia
dixi aliquadò, breuiter scilicet complexus Aphor-
rismum Principis medicorum.

Simplex ex simplici causa valetudo. Multo-
bos multa fercula fecerunt. Senec. ep. i. lib. 15.

In multis escis non deerit infirmitas.

Vbi vber, ibi tuber.

Morborem materiam luxu aggeramus.

Quid morbi plerorumque multorum,
suæ supplicia iustissima luxuriæ?

Plutarchi sensu, longum cultori suo preroga-
uum Parcus victus, Labor moderatus, Humor
genitalis conseruatus.

Vi Venus eneruat vires, sic copia Bacchi

Debilitat gressus, debilitatq; pedes.

Naturalis est morborum obex, eiusmodi in-
temperiebus abstinere.

Moralis quoque. Nam nullis peccatis iritatus Deus, nullos fore morbos, quasi culpæ exactores, immittit.

Non fuisset Adæ peccatum; & nescio quid potius, quàm pomum illud vetitum cupes illa muliercula Eva momordisset; nulli omninò morbi nos inuasissent, nullaque morte intermediâ, cum libuisset, cælum ascendissemus calceati (vt dicitur) & vestiti, Christi instar, post Resurrectionem suam.

Peccatum maiorum illorum nostrorum, morbos mortemque in orbem inuexit.

Patres nostri comederunt vnam acerbam, & dentes filiorum obstupescunt.

Quid quid delirant Reges, plectuntur Achivi. Hor.

Personalia autem nostra cuiusque peccata, pro suo cuique modo, morbos magis minusque conciliant.

Sua fortuna quisque est faber.

Suo sibi inuento malum.

Nulla nocebit aduersitas, si nulla dominetur iniquitas.

Eccl. 38 *Qui delinquit in conspectu eius qui fecit eum, incidet in manus Medici.*

Ecclesia ita alle insinuat, quæ antè peccata confiteri ægros iubet, quàm Medicis vti.

Christus ipse quoque, qui ægros à se iam confirmatos ita ferè admonebat: *Ecce sanus factus es, iam noli amplius peccare, q. d. per peccata in eos morbos incidisse, in eosque rursus relapsuros illos, si in priora, aut alia peccata ipsi relaberentur.*

Quid facilius est dicere, dimittuntur tibi peccata
 V
tua,

tua, an surge, & ambula? aiebat quoque in Patrici curatione.

Pœna morborum, est reordinatiua culpæ (vt schola loquitur.)

Tolle culpam, tolles & pœnam, vel antequam tendo, vel abigendo.

Sublata causa, tollitur effectus.

Medicorum ordini ac professioni, ortum præcata dederunt; vt alijs plerisque multis, vt fustibus, textoribus, & toti rei vestiariæ.

Ergò (inquiat aliquis medicorum rigidus plosor) tantùm coner benè viuere; viam ex præscripto Dei, viam & beatè, securus morborum, ac proindè medicorum. Quorsum pluribus agere, quod agi possit paucioribus?

* 2. Pœnitudine. Vt sine omni peccato hanc viuere non possim (Non est enim homo qui non peccet) est tamen locus pœnitudini, quâ cum Deo gratiam redire mōx possim, ac sic morbos vitæ teuertere, vel eijcere iam ingressos.

Malè affecti sumus à peccatis? sanitatem recuperamus beneficio pœnitentiæ, ait rectè quidam.

Nouit Deus mutare sententiam, si tu noueris mutare delictum. D. Ambrosius.

Ezechix Regi ad mortem damnato, post pœnitentiæ & orationis, 15. anni vitæ adiecti sunt, multâ ope medicorum. Isai. 38.

Ergò (inquis) in peccatis constitutus, ad lacrymas, non ad medicos recurram.

Quin & Asa rex Iuda à propheta Domini correptus est, quòd in infirmitate positus non quesisset Dominum, sed in medicorū arte acquiescisset. Ha

Hæc & similia his, qui Medicos, totamque ex-
plodunt medicinam. Et sunt profectò hæc talia,
vt si his ita dictis nunc è suggestu abirem, (scio)
nullus Medicorum esset hodiè me ad prandium
inuitaturus, neque (quod aiunt) euangelia datu-
rus, (etsi certè prandium non ambio, neq;, vt am-
birem, adire possum,) omnes enim laudari adfe-
ctamus nos nostraque.

Sed bono animo Medicos esse iubeo. Non e-
nim hinc sic crudè abeo. Mox enim dicam & plau-
sibilia, & veriora

Hoc enim est parùm dignè sentire de medici-
na, magno Dei inuento ac beneficio, ita sentire, vt
primi isti sentiunt.

* 2. Adfirmantium, sed nimis efferentium; cuiu-
smodi illi sunt, qui medicos putant Sole ipso ma-
gis necessarios, & cuiusuis ordinis hominibus dig-
niores, imò Dijs æquant.

Romani in hac stultitia, qui Aesculapio cui-
dam, cum accersitus Romam, eam graui pestilen-
tia liberasset, gratitudinis & honoris ergò, tem-
plum insigne in Insula Tiberis construxerunt.

Medici quoque quidam arrogantiores.

Menocrates medicus Syracusanus huc super-
biæ euasit, vt se Philippo Macedonum Regi equi-
pararet, diceretq; Regem dumtaxat eis presidio esse,
quos iure posset interficere; se verò sanorum valetudi-
nem tueri, ne agrirent; agris conferre valetudinem, &
contra vim Mortis tueri.

Item aiebat, Philippum Regem esse Macedonia, se
verò Medicina.

Item; à liberatis morbo, hæc solam mercedem

exigebat, vt ſe ipſius ſeruos eſſe faterentur.

Quid? etiã Iouem ſe nominabat, atq; inſcribitur.

Ad Ageſilaum Regem itã fertur aliquando ſcripſiſſe: *Menecrates Iupiter Ageſilao Regi ſalutem*.
Quem factum minimè ferens Rex, itã ſubridens reſpondit; *Ageſilaus Menecrati ſanitatem*, id eſt, ſtam mentem, & modeſtiùs ſapere.

O caput elleboro dignum! & egregiè iſtum eſt ſo Melbodiensium telo, vel ipſius Couſaucij ac manu (vt eſt in noſtrate prouerbio.)

Illi quoque Medicos pluris quam par ſit, æſtimant, qui Dei potentia eorum artem præferunt, anteq; ad eos recurrunt, quàm ad Deum, per preces ac pœnitudinem.

Aſa Rex Iuda, de quo iam ſuprà dixi, in hæc claſſe.

* 3. *Admittentium*, & admirantium quantum ſentis, in quo ego numero.

Senatus quoque populuſq; Athenienſis, Hippocrati multos honores olim decreuere.

* j. *Mysteriorum* enim Cereris participem fecerunt, vt Herculem. *Plin lib. 7. cap. 37.*

* ij. *Corona aurea* coronarunt, pondo mille aureorum (quod etiam Theſſalo ipſius filio pondo factum eſt.)

* iij. *Ciuitate* donarunt, quem honorem aliquando ambiens ipſe Alexander Magnus, ægre fallor) obtinuit.

* iiij. *Publicè* in Curia aluerunt.

* v. *Statuam* ei poſuerunt.

* vj. *Coorum* pueris omnibus, Athenis inſtituta permiferunt, quòd is locus tantum virum prodixiſſet.

Artaxerxes ipse quoque Rex Persarum. Sic enim ille ad Hyftanem Hellefonti Præfectum, de Hippocrate scripsit: *Rex Regum magnus Artaxerxes Hyftani Hellefonti Præfecto salutem.*

Hippocratis Medici Aesculapio prognati ad me artis fama peruenit. Da igitur operam, vt aurum illi tribuas, quantum cupit, aliq̄ item, quorum indiget, & eum ad me mitte. Erit enim par honore summis in Perside viris, &c. Vale.

D. Basilius laudat magno temperamento: Neque prorsus fugienda est ars medica, nec omnem in ea spem collocare decet. Verum, vt Agriculturam exercemus quidem, petimus autem fructus à Deo: & Gubernatori quidem committimus temonem; Deum autē obsecramus, vt è pelago seruemur: sic etiã introducetes Medicum in Deum sperare ne desinamus.

Sic laudanda vtendaque est medicina, vt ne interim Diuorum quoque opem implorare pigeat. Neq; Medico spiritali corporalē præferamus.

Quantò prastantiôr est anima, quàm corpus, tantò maioris pretij est, qui medetur animis, quàm qui corpora curat. Greg. Nyssenus.

Sic media incedens via, & inter vtrumque volans, medio tutissimus ibo, neque minoris faciens Medicos. neque pluri quàm oporteat, sed quanti decet, vt ne quid nimis.

Illud quod medium est, atque inter vtrumq; probamus. Martialis lib. 1. Epigr.

Rationes aut æstimã- dæ medici-	}	1. Præceptum Dei;
		2. Exemplum
		3. Christi & Apostolorū.

ne, sunt iste: | 3. Inuentum Dei;
4. Bona inde summa.

* j. Præceptum Dei.

Eccl. 38. Honora Medicum propter necessitate

Ibid. Da locum Medico, etenim illum Dominus
auit: & non discedat à te, quia opera eius sunt neces-
saria. Est enim tempus, quando in manus illorum ma-
ras.

Ibid. Vir prudens non abhorrebit medicamenta

* ij. Exemplum Regum. Mithridates rex Por-
Medicus sanè magnus, vti ex ijs patet, quæ mox à
Pompeio aiebam.

Item; quòd corpus suum multis antidotis sic
aduorsus venena firmasset, vt cù obfessus à Phari-
nace filio in Regia sua, veneno vellet vitam abri-
pere non posset, vndè est illud:

Effecit poto Mithridates sæpè veneno,

Toxica ne possent saua nocere sibi.

libr. 4.

Mithridaticum quoque celeberrimum illi
pharmacum, reor ab eo nomen accepisse, fortè et
à m & Venetum illud, et si sensim penè tam multo
auctum, quàm Catholicon & Calepinus, in re liti-
raria. Mithridates enim suum, simplicibus dicitur
xat quatuor constare voluerat.

Sed & Salomon ipse multa de re herbaria
sputauit, à Cedro Libani sc. ad hyslopum vsq; quæ
è pariete egreditur.

Raphael quoq; Archangelus Tobiam iunior
docuit, quæ in pisce inuento medicamentis apte
essent, & Tobix seniori visum restituit, vndè & e-
ius nomen idem sonat quod *Medicina Dei*.

* iij. *Exemplum Dei.* * 1. Nam in paradiso terre
stri tueri valetudinem nostram voluit, morbos
ac mortem antevertere, cum a pomo abstinere
iussit, eiusque esum letiferum pronuntiauit, di-
cens: *In quacunq; enim hora comederis ex eo, morte
morieris.* Genes.

Si quis enim dixerit, letiferam vim, & quidem
ad præsentissimam mortem, illi pomo infuisse,
non admodum infitiet; quandoquidem certum
est, etiã tùm venenosas omnes plantas & cicu-
tas; item animalia letifera, vt Dracones, & Basilif-
cos, extitisse, sed vim nocendi, vsque ad hominis
peccatum, suspensam fuisse.

At non mòx ab esu, mortui conciderunt pomi
illius Comestores, (inquis.) Resp. & hoc misericor-
diã singularis esse potuisse, vim letiferam itã tem-
perantis, sicq; eos ad pœnitentiam expectantis.

* 2. *Lege Mosaica* quoq; multa prohibuit Deus
aut iussit, non solùm Religionis & Obediẽtię, sed
etiã rectę valetudinis suorum studio, metuq; In-
firmitatum.

Vt porcina abstinere, &c.

Vt leprosos seorsum ab alijs viuere, &c.

* iij. *Exemplum Christi.* Nam vestram fidem!
quid Christus in omni vita aliud, quàm summus
& omnibus paratissimus Medicus fuit, non modò
animorum, sed & corporum?

Matth. 9 *Non est opus valentibus medicus, sed malè
habentibus, de se dixit.*

Origenes homil. 8. in Leuiticum: *Medicum di-
ci in scripturis diuinis Dominum nostrum Iesum Chri-
stum, etiã ipsius Domini sententia perdocemur.*

*Pertransibat sanando omnes, vt sol totum
illustrans, & quasi Medicus quidam charitas
circumforaneus.*

*Luc. 10. Samaritanus ille, qui spoliati à la-
bus & sic vulnerati viatoris, vt semiuivus
queretur, vulnera vino lauit, oleo vnxit, & ad-
vit, equo reuexit in hospitium, hospitiæ con-
dauit, præsentis operæ pretium, & arram fu-
dedit, rependium sumtuum cæterorum in re-
promisit, &c. quid, nisi Christum Medicum
mat?*

Vide Magistrum sent. lib. 4. dist. 1.

*Bone Deus! Quot Paralyticis Medicus ille vi-
res instaurauit!*

*Quot claudis, surdis, mutis profuit! (miror
nullo lusco sanato quidquam legi. An fortè quæ
Dei perfectæ sunt opera?)*

Quot mortuis vitam reddidit!

Lazarum etiã quadrivanũ excitauit.

*Apostolos quoque suos Medicos effecit, dor-
uitque gratiã curationum, etiã maiorum, quàm
ipsum vnquam præstitisset. Et maiora horum facient.*

*Marci ult. Super agros manus imponent, & san-
tatem habebunt.*

*S. Lucas Euangelista Medicus Antiochenus
D. Hieron. lib. de scriptorib. Ecclesiasticis.*

Salutat vos Lucas medicus charissimus. Coloss.

*Etsi nec ipse, nec Apostoli pharmacis vtetur
tur, tamen Medici erant, à fine Medicinæ, id est
sanitate conferenda.*

*Magnus in mundum venit medicus, quia magnus
mundo iacebat agrotus. D. August.*

Melius dixerit ipse quàm Apollo apud Ouidi-
um lib. I. Metam.

*Inuentum medicina meum est, Opiferq̄ per Orbem
Dicor, & herbarum subiecta potentia nobis, in qui-
bus tota ferè medicina consummatur.*

* v. *Inuentum Dei, Deus ipse repertor opis.*

Eccl. 38. *Honora Medicum propter necessitatem. e-
tenim illum creauit Altissimus. At creauit & venena;
idcircone ergò illa honoranda? Resp. Creauit illū,
id est, docuit illum; inuentum, & donum Dei est
Medicina. Id ità habere indicat quod subiungitur
A Deo est enim omnis medela.*

*Inuentum Medicina meum, ait ille apud Ouid.
lib. I. Metam.*

Quod factum est in ipso vita erat. Ioan. I.

Et Domini Domini exitus mortis.

* vj. *Bona indè* $\left\{ \begin{array}{l} 1. \text{Sanitas;} \\ 2. \text{Exitus mortis.} \end{array} \right.$
summa

* j. *Sanitas, quàm nullum penè corporis bonum
præstantius, sine quo cætera vix profint.*

*Quid ei profunt Diuitiæ, Regna, Honores, Pa-
latia, Vxor bona & formosa, & Liberi cui sanitas
deest?*

*Quis non malit vel buccellam cibarij & atri
panis, & frigidæ cyathum, cum firma valetudine,
quàm vel Solis mensam sine sanitate?*

*Tantali instar est, qui in medijs delicijs est, quū
sanus non est.*

*Horatius de Sapiente loquens ait: Rex denique
Regum, Præcipuè sanus, &c.*

*Hanc autem integram tuetur Medicina; & in
statione est, ne furtim morbi intrent: Et intus est*

in armis, & cùm fortè ingressi sunt, tota vi, & si furca, expellat.

Huius enim artis vnus quidem est genere sanitas; specie tamè duplex est. Medicus enim presentem in sanis corporibus sanitatem tueri; ablatam verò in ægris studet reuocare.

Et Demadis sensu, maior gratia medicis debetur, qui morbum ingruentem arcent, quàm qui presentem expellunt. Optabilius enim omnino pati, quàm passionibus liberari. *Max ser. 50.*

* ij. *Exitus Mortis*, & quædam (vt sic dicam) palingenesis, & renascentia, ac secunda vita, quo dono quid meliùs? Lytra illa seu redimias, quas ingentes captiuus quisq; libenter vt vitam seruet, promittit, & numerat, abundè testantur, quàm caram vitam hanc habeamus.

Regno se facilè exuerint reges captiui, vt vitam donentur.

Si Parentibus idcirco nihil redditur æquivalens, quòd primi post Deum vitam liberis dederint, etsi semel tantùm per generationem & cõvoluptate; quid dignùm des Medicis, qui vitam sæpè restituant alicui vni, nulla sua voluptate, potiùs anxiosolicitudine, vigilantia, sæpè & periculo vitam seruant.

Publicus ille Pater seruato Rege putandus.
Medicus vnus sæpè toti vrbi pater est, vrbique maritus.

Quid, quod corporibus quoque benè curatis, mentes facit ad vacandum diuinis, veriç; inquisitioni, liberiores, aptiores?

Nàm Philolophi sensu, à bona corporis valetudine animis vires accrescunt, & firma corpora dil-

dispositio ipsos ad optima quæque disponit.

Medicus rectè curans corpora, eos quædam est animorum, acuens illos ad quiduis penetrandum, quouis subtiliter illabendum.

His ergò de causis medicina amplectenda, sensu meo.

* *Sed quid agimus, stantibus adhuc primæ opinionis argumentis?*

* *Respondeo ergò ad primum, & secundum sic.*

* *Cum Medicos commendamus, bonos intelligimus & artis peritos.*

Sed boni & periti non nimiam, aut non necessariam exigent ab ægris seruitutem; aut si aliquântulam exigent; ità, rationibus & causis propositis, persuadebunt, vt ægro adprimè sit placitura, non per se, sed ratione finis.

* *Nec solent periti medici vllos ægros necare, etsi omnes seruare non possint. Itaque nihil mouent duo illa argumenta.*

* *Deindè; si peritis Medicis nonnulli moriuntur; cogitandum eos mori, vel quia stata diuinitus vitæ tempora adtigerunt:*

Venit summa dies, & ineluctabile fatum. Virgil, 2. Aeneid.

Vel quia morbo aliquo laborârunt, cui nondùm remedium certum Natura prouiderit; (nondùm enim omnium rerum scientia hominibus concessa est: & multò plures sanè morbi curarentur, si plurimorum adhuc herbarum, arborum, gemmarum, aliarumque rerum vires non ignorarent?)

Vel

Vel quia morbi nimis altas radices iam
rant, cum Medici ipsi acciti sunt, vnde est
Poetae ingeniosissimi:

*Principijs obsta; sero medicina paratur,
Cum mala per longas inualuere moras.
Opprime dum noua sunt subditi mala semina
bi.*

*Vidi ego, quod fuerat primo sanabile vulnus,
Dilatam longa damna dedisse mora.* Ouid.
de Remed. Amor.

* Adde; morbos quoque nasci quotidie nouos
qualis Anglicanus ille sudor quondam fuit, qua-
lis & lues illa Gallica, &c.

*Non est in Medico semper releuatur ut eger:
Interdum docta plus valet arte malum.*

Tollere nodosam nescit medicina podagram:

Nec formidatis auxiliatur aquis. Ouid. lib. 1.
de Ponto.

* Præterea; & in ægris, eorumque affectionibus
imò & Visitoribus quoque sæpè nonnullam cura-
pam esse, cur minus curentur. Visitaciones enim
nonnullorum non profunt, potius plurimum ob-
solent, uti amicorum Iob.

* Denique; Ut Oratori satis est aptè dixisse
persuadendum, et si nihil persuadeat; Imperator
aptè pugnasse, vigilasse, stationes collocasse, &c.
ter ex arte militari & Vegetij dictamine fecisse,
et si non semper vincat; Ità Medico satis est, ex arte
omnia fecisse, ut ut sanitatem neque omnis æger
neque semper consequatur.

An enim malus Orator Cicero, quia Miloni
sua Miloni nihil profuit?

An Dom. Noæus, famosus ille in Gallia miles,
cognomento *Ferri-manus*, aut *Brachium Ferreum*,
quod in Flandria aliquandò, ad Inglumustri arcè,
à Marchione Roubeyo victus, captusque est?

An nos, aut socij, mali Concionatores sumus,
quamlibet pauci vel ab hæresi, vel à pravis mori-
bus ad meliora conuertantur? minime Gentium.

Officio fungi tenemur, & ad finem toto studio
conari, non verò semper finem consequi.

Alioqui, nec Christus ipse Verbum & Sapien-
tia Patris peritus fuerit Concionator, quum neq;
Sacerdotum Principibus, neque Scribis & Phari-
sæis quidlibet persuaserit.

Didymus perfectum medicum esse dicebat,
non quidem qui omninò curaret, sed qui nihil e-
orum, quæ ad vtilitatem ægri & curam pertinent,
omittit. *Max. ser. 50.*

* *Tertium* verò argumentum spinosius multò
est, & Labyrintho similis: vnde non facilè, sine
gratiæ Dei, quasi cuiusdam Ariadnes præsidio ac
filo, sum euasurus,

Conabor tamen, gratia Dei auspice.

Responderi ergò sic possit;

* *1. De spiritualibus* hic agi, quorum modum cu-
ique Deus certum decreuerit, & in mensura dede-
rit. Nemo enim tantùm adprehendit quantum
cupit, vt se eleuet in his quæ habet, quod ex Paulo
adparet. *Glossa Interlm. ita ferè.*

D. Gregor. lib. 12. moral. exponens illud Iob:
Constituisti terminos eius, &c. sic ait: *Hoc*, inquit,
iuxta spiritum intelligi valet, quia nonnunquam in vir-
tutibus proficere conamur, & quadam dona percipimus
à qui-

à quibusdam verò repulsi in imis iacemus. Nemo enim tantum virtutis adprehendat, quantum desiderat. omnipotens Deus interiora discernens, ipsis spiritibus profectibus modum ponit, vt ex hoc homo quod apprehendere conatur, nec valet, in illis se non eleuet, quod let. Vnde neq; ille egregius predicator qui raptus ad tertium cœlum fuerat, & paradisi arcana penetrare esse post reuelationem tranquillus atq; intetatus valens.

Si recipis, iam vtcunque euasi.

Sed ais: hunc sensum literæ huius non esse. At enim continuè cum præcedentibus, de vitæ corporalis limitibus.

Alio igitur ære soluamus.

* 2. Præteriri dictum esse, non verò anticipari, aut præueniri.

Præteriri non poterunt termini (inquit) quod concedo: at non posse anticipari, nego.

Psal. Viri sanguinum & dolosi non dimidiabunt dies suos.

Antequam dies eius impleantur, peribit. Job 15.

Dies mei breuiabuntur.

Isaia 38. Ezechias nisi orasset, aut si in peccatis perstitisset, quindecim totos annos fuerat detractus sibi diuinitus durationi vitæ detractus.

Hugo Card. in illud, Ad iudicium 15. annos, significat: Non ultra illos, quos in præscientia mea statueraam, sed istos quindecim, quibus carere perpetua tua merueras reddam tibi, & erit vita tua tanta, quanta fuerat in præscientia mea.

Statuerit forsitan Deus tam immotè tempore vt non possint præteriri; non tamè sic, vt semper adtingi oporteat, aut antè illa mori non cõtingat. Si v

Si ultra non potest, saltem citra viui aut iri potest.

Vt mari terminos quoque dedit, quos non superet, sed ibi frangat allisione tumentes fluctus suos (*hic tibi meta datur*) non tamen sic dedit ac posuit metam, vt mare citra illam sistere fluxum suum nunquam possit; sic vitæ hominis cuiusq; quædã meta diuinitus præstituta esse possit, ultra quã progredi non possit, non tamen ne possit citra aut infra consistere.

Potest enim aliquis se ferro aut aliter occidere, ante statos illos dies.

Potest & gula & libidinum intemperantia se interimere (vnde egregij quidã potiores vino multo iam madidi dicebãt. *profecto ipsi nos interficimus; seruulis interim aut tyronibus multatado respõsitantibus: ecquando etiã nobis licebit itã nos interficere?* id est, ita pergræcari?)

At sic illa saltem medicinæ pars, quæ in recto regimine (vt vocant) & morborum præuentione posita est, utilis erit ac necessaria, ne vitæ metam diuinitus decretam non attingere contingat, vel noxiorum vlu, vel bonorum abusu.

* 3. Dupliciter intelligi posse eam metæ constitutionem.

* j. Vt est in ordinatione diuina, & sic termini vitæ hominis præteriri non possunt, vel anticipando, vel differendo, quoniam Dei prouidentia falli non potest.

* ij. Vt est in effectu externo, quatenus ex naturalibus causis meta quædã vitæ hominis certa præfixa est, quibusdã longior, quibusdã breuior, pro-

com-

complexionum elementarium varietate (ad
pro peccatorum qualitate.)

Hoc modo termini vitæ humanæ possunt
sunt anticipari, per malum regimen, gladium
aliam quamcunque occasionem: item præter
& superari vel medicamentorum commodum
vsu, vel vi miraculorum diuinorum. Hæc factum
Doctore literali Nicolao Lyrano nostro in Job 15.

*Vide & apud Hugonem Card. in Isai, 38. doctum
quadam. Et de Consec. dist. 5. c. Ne tales.*

Potest huc quoque aliquid ipsa pœnitentia
vel impœnitentia.

* 4. *Communem omnium viuendi metam hinc
notari, non priuatam cuiusque, id est, esse in libro
Dei scriptum indelebiter, quam longa vulgò de
beat esse vita hominum. Non facturos Medicos
vt nunc aliquis vel nunquam moriatur, vel ad
tatem Adæ aut Mathusalæ pertingat, quod
mur libenter.*

*Psal. Si autem in potentatibus octoginta anni,
plus eorum labor & dolor.*

Non ergò hinc haberi, medicinam vanam esse
aut nihil operari, sed tantum causis interioribus
posse dominari, non etiã superioribus. Neque
negari inde posse, vtendum tam diu medicina
medicina, quam diu ad longissimum vitæ huma-
næ terminum nondum peruentum sit.

* 5. *Deum quædam constituisse dare, aut facere
absolutè, quædam verò accedente conditione.
taque nos precari, deprecari, hæc & illa facere,
hæc aut illa obtineamus diuinitus, nescientes quæ
cum conditione decretam sit.*

Ergò, quoniàm etiàm incertus est suus cuique vitæ terminus ille, qui ex causis superioribus, ex præscientia illa Dei, & libro vitæ, in archiuis Dei secretioribus incluso, & signato sigillis septem, dependet; nec constat qua conditione decretus sit; semper Medicis vtendum in morbis, & conandum, medicinæ præsidio, illum terminum superare, qui à secundis causis est, & potest præteriri, & ad fixum illum attingere.

Vt etsi nescit homo amorene, an odio dignus sit, sed omnia in futurum reseruantur incerta; nihilominus semper bona vita enitendum ad vitam illam immortalem; sic hic, etsi nescitur, an hic terminus hæret, & an isto morbo moriendum, vel emergendum; nitendum medicinis ad sanitatem, & ad portum.

Semper tibi pendeat hamus.

Quo minimè credis gurgite, piscis erit. Ouidius de Arte.

Alioqui illo quasi fato, & proposito diuino rerum sic considerato, vt qui primæ Opinionis sunt de Medicis arguantur, nec fuerit vnquam bellandum, aut hosti resistendum; non laborandum ad famem vitandam; non orandum in aduersis; nihil à venenorum haustum metuendum, non pœnitendum, &c.

Inanes enim omnes prouidentia nostræ.

Nitimur contra ictum fluminis.

Heu! nihil inuitis fas quemquam fidere Diuis!

Virg. 2. Aeneid.

Non vires alias, aduersaq; Numina sentis? Virg. 5. Aeneid.

X

Ege-

Egeris vt libet, nihil tamé egeris; sed erit quod diuinitus constitutum est.

At ita dicere atque agere in cæteris illis, nec (rationem enim ac prudentiam omnem homini tollere hoc est) sed conandum quò licet. Ergo hic in re medica sic arguendum, sed Medicis vtendum.

Alioqui, vt *animam* tuam, ita vitam Deum *manu tua requirat*, quum imbelliâ merâ dedideris animam dæmoni; vitam morbo & morti.

Si non pauidisti, occidisti; si non te curasti, occidisti, &c.

**Reliquis verò vnâ omnibus argumentis ita respondet. Valere illa huc quidem omnia, sed non sola.*

Agenda illa quidem, sed hæc non omittenda. Aut magnam fidem, & vulgi fide altiorementationem Dei sapere, ad solam Dei operam etiam Medicorum velle recurrere.

Mirandos magis illos, qui ita fecere, quam imitandos, quibus D. Agatham accenso, quæ dixit: *Medicinam carnalem corpori meo nunquam exhibui, sed habeo Dominum Iesum Christum, qui in sermone restaurat vniuersa.* Breu. Rom. 5. Feb. Laudibus.

D. enim Franciscum, tantæ tamen fidei hominem, & tam clarum miraculis, non ad Deum solum, sed ad Medicos quoq; aliquandò recurrisset, vt cum cauterium sanandis oculis, lachrymarum perpetuo profluuio vitiatis permisit admoueri.

I I.

Qua sint partes perfecti ac boni Medici.

Medicos autem cum admitto, volo	}	1. Peritos artis;
		2. Timidos;
		3. Non Tumidos;
		4. Diligentes;
		5. Timentes Dei, ac religiosos;
		6. Minimè inuidos;
		7. Minimè auaros,

* 1. Peritos artis. Studio, Lectione, Auditione,
Visione multa, & Vita diu sub Magistris ducta.

Heri Barbitonsor, aut Chirurgus, aut Pharma-
copola, aut quiuis audacissimus nebulosus; hodiè de-
repente ad medicinam exercendam non accedat,
quasi vna nocte, & per somnium totam artem e-
doctus,

Quam quisque artem norit, eam exerceat,

Horat.

Quod medicorum est

Promittunt medici, tractant fabrilis fabri,

Medicum bonum qui dicit, dicit hominem o-
mnium artium Nam (vt ait Isidorus) & Grammati-
cam medicus scire iubetur, vt intelligat vel exponere
possit quæ legit. Similiter & Rhetoricam, vt veracibus
argumentis valeat diffinire quæ tractat. Nec non &
Dialecticam, propter infirmitatum causas ratione ad-
hibita perscrutandas atque curandas. Sic & Arithme-
ticam propter numerum horarum in accessionibus & pe-
riodis dierum. Non aliter & Geometriam, propter
qualitates regionum, & locorum situs, in quibus doce-
at, quid quisque obseruare debeat. Porro Musica inco-
gnita illi non erit. Nam multa sunt, quæ in Græcis ho-

minibus per hanc disciplinam facta leguntur: sicut
betur de Dauid, qui à spiritu immundo Saulem
modulationis eripuit. Asclepiades quoq; Medicus, Phi-
neticum quendam per symphoniam pristina san-
restituit. Postremò & Astronomiam notam habet
per quem contempletur rationem astrorum, & motu-
tionem temporum. Nàm sicut ait quidam Medicorum
cum ipsorum qualitatibus & nostra corpora commu-
tantur, hinc est quòd Medicina secunda Philosophi-
dicitur. Vtraque enim disciplina totum sibi hominem
vendicat. Nàm sicut per illam anima, ita per hanc cor-
pus curatur. *Uidorus lib. 4. Etymol. c. 13.*

Cyclopædeian illam quam dicunt, & illum
disciplinarum orbem dicit vna ac sola Medicina.

Ibi incipit Medicus, vbi desinit Philosophus
(vt est in prouerbio vulgato.)

Duram subit prouinciam Medicus vterque
tàm iste corporis, quàm ille animorum.

Vt *Ars artium est, regimen animarum*, teste *Cri-*
gorio, ita *ars artium, corporum medicina.*

Hic erit artis opus. Hic opus, hic labor est.

De vita enim agitur, & summo hominis bono,
eoque post casum irreparabili.

Non est ludus pilæ iste, vt reponere liceat. Et
hic, & in bello, vel semel peccare, est plus satis.

Non discat Medicus vitarum periculo.

Non occidat Caim (vt prouerbio dicitur) i.
Carmelitas, Augustinianos, Iacobitas & Iesuitas,
ac Minoritas, quatuor literis illius vocabuli deli-
gnatos,

Interim infinitus est numerus sciorum Me-
dicorum.

Morio quidā, Principem magnū, Dominū suū,
etiā Medicum probavit, cūm is morbū nescio cu-
ius commemoranti respondisset, sic & sic agendū.

Facile omnes, cūm valemus, recta consilia agrotis
damus. Terent. in Andr.

* 2. Timidos, ne temerè hoc aut illud decernat,
potandum, secandum, vrendum, &c.

Iuuenal. Nulla satis de morte hominis cunctatio
longa est.

Mala est Medicina, vbi aliquid Naturæ perit. Pub.
Mimus.

Hid. li. 4. Etym. c. 2. Nomen Medicinæ, à modo, id
est, temperamento, impositum astimetur, vt non satis,
sed paulatim adhibeatur. Nam in multo contristatur
natura: mediocri autem gaudet. Vndè & qui pigmenta
& antidota satis vel assidue biberint, vexantur. Immo-
deratio enim omnis non salutem, sed periculum adfert.

Est qui Medicinam dici putet, quasi Modici-
nam, quòd cum modo debeat exhiberi.

Immoderatorum & temerariorum Medico-
rum ausis ferè tument sepulchreta.

Omnia prius experiri consilio, quàm armis, sapien-
tem decet. Terent. in Eunucho.

Cuncta prius tentanda; sed immedicabile vulnus
Ense recidendum, ne pars sincera trahatur.

Quid lib. 1. Met.

Ad hominem curandum accerferis, non ad fe-
ram trucidandam.

Medicum accerfit æger, non carnificem aut la-
nionem.

Aliud Medicina, aliud laniena, aliud carnifici-
na.

Archagathus quidam Lyfaniæ filius Peloponensis, primò Romæ vulnerarius, indè, ob se di, vrendi que sæuitiam, carnifex fuit appellatus. *Polyd. Vergil. lib. 1. de Inuent. cap. 20.*

Infauſta eſt illa medicina, quæ ipſo morbo dolore eſt nocentior.

* 3. *Non tumidos.* Ne viliffima quæque artis dignentur.

Hippocrates certè lib. de flatibus ingenuè fatebitur artem hanc vilem eſſe ac fordidam. Verſandum enim ei inter ſordes multas, inter Vrinas, Stercora, Sudores, Vomitus, Sanies, Scabies, *Vlcera, Leprosas, Matulas, Cloacas, & quid non?*

Partes quoque hominis viliffimæ, ac putidiffimæ, curandæ, tractandæ, fugendæ, &c.

Nihil ergò horum Medicus meus dedignetur.

* *Deindè;* nec pauperum caſas, pedoremque Xenodochia perhorreſcat: nec tantum in ciuitatibus aut Principum domibus & palatijs ſibi eſſe verſandum putet, ſolisque diuitibus natum ſe aut vocatum.

Ipſe Chriſtus Dominus, audito morbo ſerui ſoli Centurionis, mòx intulit; *Ego veniam, & curabo eum.* Audita verò filij Reguli infirmitate, ſeruo uſculè reſpondit, neque omninò adiuit, etſi ſibi miserum abſens abſentem liberauit.

Et quod legis (*pertransibat ſanando omnes.*) non ſolum potentiam eius latiffimam ſignat, ſed etiam charitatem ampliffimam, quàm ràm inopem curabat, quàm diuites, & fortè ipſos maxime.

Rex Iupiter omnibus idem.

Omnibus omnia factus sum, vt omnes lucrifaciam.

Quis infirmatur, & ego non infirmor?

* 4. Diligentes. vt stasis horis ægros suos reuifant, quid agant.

Vt morbis paulò grauioribus curandis, nouo proprioque studio vtantur:

Mille mali species, mille salutis erunt. Ouid. 2. de Remed.

Ne vocati morentur, & iterumque iterumque vocandi sint, cum sæpè periculum fit in mora minima maximum.

Nocuit differre paratis.

Vt vigilanter perscribant quæcunque decernunt, ne quid pro quo, & succedanea: ne decipe pro recipe posuisse quisquam calumnietur.

Ne notam pro notâ per errorem scribant, & vnciæ notam, pro drachmæ nota, propter maximam similitudinem, qua vna culpa possit æger transire ex hoc mundo ad Patrem.

Scrupulus tam frequens insit eorum Conscientijs, quam creber inest, pro certo ponderis caractere, chartis illis, quas dictant, & ad pharmacopolas destinant.

Vt Martinus quidam AInensis Abbas, Abbatia sua exutus est Pontificis decreto, vel vnius puncti (vt vocant) negligentia, & mala distinctione: (Vbi enim scriptum olim fuerat, *Porta patens esto*, *Nulli claudaris honesto*, reposuerat, *Porta patens esto nulli claudaris honesto*;) sic punctuli aut pediculi vnius ad drachmæ notam adiectione, possint Medici & ægri vitam, & suam ipsorum famam,

mam, imò & animam, Abbatia quavis pretio
rem, perdere. R. P. Dublioulius in Hodæporico
narrat, vt veram historiam.

Adsint ipsi sæpè Pharmacopolis suis, vt
quid agant, vt simplicia componât, & quæ ad
tant, ne vieta, & situ eneruata, permisceant, in
fructu.

Vt Oculus Domini impingat equum, sic & l
ægrum oculus Medici.

Labor improbus omnia vincit. Virgil.

Vt iura fauent vigilantibus, sic Natura, sic vul
nera, sic vlcera.

Vidi ego, quod fuerat primum sanabile vulnus,

*Dilatatum longæ damna dedisse mora. Ouid. lib.
1. de Remed. Amor.*

* 5. Timentes Dei, ac religiosos,

Causæ ità
optandi
multæ

1. Visa obscæna quàm plurima;
2. Ingressus frequens ad virgines, & plu
minas, probas, improbas, magna
lorum iritamenta;
3. Miracula Diuorum, ne scilicet illi
inuideant, aut detrahant glori
am, quam sibi & arti suæ vendi
cent.

Ità se gerant, vt nunquàm verè dicantur. Ma
ci & Sanos, & Sanctos odisse; Sanos, vt à quibus
aduocentur; Sanctos, vt quorum miraculis eorum
quæstus deminui videatur. Peccare enim hoc
in Spiritum S. in Dei bonitatem, & publicam cha
ritatem.

Audiuì nobilem quendam, qui Vasalio Me
co Belgæ tribueret Caroli Hispaniæ Principis

nitatem, ac diceret, ab Hispanis nonnullis gloriae Medici Belgæ invidentibus, falsò S. Didaci Franciscani Laici meritis adscriptam, sed id quàm verè, nescio. Scio tamen, in Ecclesia aliter publicè cantari: hoc modo sc. *Dixit beatus Didacus in somni quiete, filio Regis: Confide in Domino Princeps, quia sanus fies. & mox è summo vitæ periculo liberatur.* Antiph. est 3. Noct. Off. Minorum de S. Didaco.

Et M. Michael Medina lib. 2. de recta in Deum fide c. 8. apud Surium, in comm. ad ann. 1560. ait, Didaci huius nostri meritis atque intercessione, morbos alioqui insanabiles, multos sanari, & hunc ipsum Carolum, Philippi II. Hisp. Regis filium; desperato à medicis & à tota Hispania morbo, qui ex capitis collisione & quassatione erat, reliquijs eius sancti Laici redditam sanitatem debere.

* 6 Minimè } 1. Socijs;
invidos } 2. Vulgò curantium per experimēta,
& res exigui pretij.

Vix est professio vlla paulò honorabilior, in qua plus invidiæ in professionis socios reperias, quàm in Medicina.

Proverbio dicitur: *Invidia Medicorum.*

Vt canes invidissimi, ità plerumque se mutuo mordent nonnulli, & detrahunt.

Invidere etiam solent mulierculis, Monialibus & Sororculis, si quandò agris opem ferunt decoctiunculis suis, & medicamentis, quasi lucrifui decerptricibus, &c.

Possunt & illæ quoque hic sapere, longis experimentis,

Quis

Quis Medicus Medæ comparandus ar
dendi? cuius ope, Aesonis senis *barba, coma,*
Canicie posita, nigrum rapuere colorem?
Pulsa fugit macies, abeunt pallorq̄, situsq̄?
lib. 7. Me:am.

Et quis scit, an non à Medeâ ipsâ tam p
medicinæ non sit Medici ac Medicinæ nomen
riuatum, potiùs quàm à Medis? aut à Medis
modo?

Certè Medicorum præcipui ingenuè fatent
se à mulierculis plurima excellentissima remedia
didicisse, & digna, quæ ipsi libris suis infererent.

Auicenna ipse laudat medicamentum, aduer-
sus capitis dolorem, à muliere traditum.

Et mulieres magis deceat, quàm viros, Medi-
cina. Est enim ea ingens Misericordiæ opus: qua
Virtus maximè propria est fœminarum. *Misericordes enim fœminas* vocat quidam propheta, *Ph*
theto ipsis proprio, ac perpetuo.

Assueuerunt illæ misereri, & mederi, obste-
trando, & paruos liberos educando.

Denique; ferè gratis, aut pretio valdè paruo
solent mederi, & medicamentis non longè pretio-
tis, nec pretiosis.

* 7. *Mimmè auaros*, aut nimis adtentos ad
rem.

* j *Ne lucri studio curent tardiùs ac pretiosius*
cùm aliter & citò possunt.

Dilatio enim illa curandi affectata, furto lu-
milis est, & quà pretium operæ & medicamentorum
maius reposcit, & quà otiosum ægrum lecto
debet

defixum tenet, lucro interim cessante. Sed & quedam carnificina est, quæ dolores extenduntur.

* ij. *Ne abortus procurent pretio; vel apud lapsas virgines, vel apud adulteras; vel apud eas, quæ vteri sui spem possent vendere &c.*

* iij. *Ne toxica vendant, quibus hostis hostem; vxor, virum plagosum; viri, Iunones & Xantipes morosas; serui, Dominos necare possint, aut aliquis seipsum.*

Non solæ *Impia terribiles miscent aconita nouerca.* Ouid. lib. i. Metam.

* iiij. *Ne in gratiam hæredum, cuiquam venenum propinent.*

Cic. orat. pro Cluentio narrat, se memoria tenere, mulierem quandam Milesiam, pecunia ab hæredibus secundis accepta, partum sibi medicamentis abegisse.

Idem ibidem. Cnei quoque Magij vxorem, mortuo marito, dato ab Oppianico pretio, spem illam, quam in aluo commendatam continebat, vendidisse j. interemisse.

Pyrrhum suus medicus (siue is Timocharis fuerit, vt vult Gellius; siue Nicias, vt alij) fuerat, in Romanorum gratiam, veneno interfecturus, nisi Fabritius vinctum illum ad Regem remisisset, Virtute, non Dolo, cupiens vincere.

Romani scelerum semper spreuere ministros.

Claudian.

Alexandro Magno Philippum quendam Medicum suum suspectum fecerant Parmenionis literæ, quasi à Dario ingenti pecunia corruptus; qui tamen

tamen solus eidem desperatissimè ægro
litem & promisit, & dedit.

* v. *Ne hostem, ne riualem suum, ne ant
stam in lite suum &c. quem gladio non au
culo necet.*

Incredibile, quantum nocere generi
medicus possit. *Nil prodest quod non ledere possit*
Ouid. lib. 2. Trist.

Ante paucos annos, solitatem in vrbes
totum facilè inuexerit, necatis scilicet viuis, &
ortibus procuratis, ne nascantur.

Aquas, puteos, fontes inficere possit per auar
tiam. Cato sic ad Filium: *Iuratum inter hoc. Me
dici Græci sc. barbaros omnes necare medicina.*

* vj. *Ne pretia iniquiora poscat operæ suæ, ma
ximè dum maximus adhuc dolor est vulnerum.*

Axioma perpetuum est auarorum: *Dum
accipe. Ac fortè auri studio efficiunt quidam
doleat, quod non dolet.*

A Philippo Alexandri Magni Patre, quum
pugna ei clauicula fracta esset, medicus quocumque
aliquid petebat. Itaque sic Rex ad eum: *Summe
quit) quodcumque vis, clauem enim in manu habes.*

Relatu accepi, tonsorem nescio quem, Car
dinale quopiam, cui barbam soleret detondere,
liquandò, cum is sub cultris & nouacula esset, v
vinarium gratuitum poposcisse, in nuptias filie
propediem (vt aiebat) nupturæ, atque impetrat
Sed Cardinalem tamen curasse, tonsorem illi
in crucem, quod eam vim illi vti cautus prædo
tulisset.

Ferunt, Medicum Ludouici XI. Gallorum R

gis cognomento Cotierum, spatio 5. mensium, 54000. aureorum obtinuisse. *Cominaeus.*

Narrant etiam D. Iohannis Saraceni, quondam Vedastini monasterij apud Atrebates Abbatis, & tandem etiam Cameracensis Archiepiscopi Mœcenatis mei meritissimi, medicum nescio quē, quū eum graui morbo liberasset, operæ pretium quod æger Abbas indistinctè promiserat, poposcisse; numerata autem egregia aureorum summa noluisse acquiescere, coegisseq; nimis callida & iniqua verborum eius interpretatione, aliquot milia aureorum numerari. Ità sc. *Summum ius, summa iniuria.* Cic. lib. Off.

Petrus Apponius (*d' Appour* vocat Gallus quidā) medicus Bononiensis, quoties vrbe ad ægrū egredere, stipendiū quotidianū poscebat aureos 50.

Idem ad Honorium Pontificem aliquandò vocatus, quadringentos aureos in dies singulos sibi statui pactus est.

O auaritiā intolerandā!

Si tamen sine præscripto medici ipsius, nonnūquam Diuites, Reges, Pontifices liberalius operæ pretium numerent, non disputo, sed præscriptum ac pactum iniquius damno.

Facultates quidem cuique suas augere, artis suæ vsu, naturæ lege licet; at non sic, vt tam repente quis diues fiat, alter quasi spoliatur & egestate cōficiatur. Viuere, & conuiuere, & alios pati, ea demum lex æquissima. Quid prodest mihi medicus, vna manu me morbo liberans, altera iugulans?

Morbo satius mori, quàm longa ægestate,
* vij. *Ne pauperibus opem gratuitam neget.*

Vetus

Vetus est prouerbum, & medicinarum
ptio, quam sic vtcunque reddo: *Pauperibus
opulentis ere patemus.*

Non dedecet ita inscribi: *Porta patens
nulli claudaris egenti.*

Simile sceleri est, pretium ab inope sperare
poscere, nec curare aliter velle.

Menecrates ille Syracusanus (de quo supra
bam) etsi superbissimus, tamen senso meo satis
gregie liberalis fuit. Curabat enim inprimis
crum morbum, tantum hac mercede contentus,
liberati se ipsius esse seruos faterentur.

Vel vrbanitate sola alter alteri omnes inuicem
libenter offerimus, accipimusque talem seruitu-
tem.

SS. Cosmas & Damianus etiam solebant
pauperes esse liberales artis suae.

Cum autem gratis dico, pauperibus opitulan-
dum, non dico tantum venientibus in Officium
aut poscentibus, sed & occurrentibus, & erubescen-
tibus poscere, geminata quadam misericordia.

Satis clamant, & abunde opem poscunt pau-
lenta Lazari vlcera conspecta: satis loquitur
lor, satis macies, satis imago hominis vix collata
haerens, &c.

Quantulum est, vna sorbitiuncula, aut empul-
stro hominem seruare!

In tenui labor, at tenuis non gloria apud Deum.

Nec sic dico pauperibus gratis opitulandum
vt cum diuitibus adfueris, ab ijs iniquus & quod
duplex operæ & pharmaci tui pretium reperitur
minimè.

Hoc enim non sit gratis opitulari.

Sit potius hoc diuiti furari: hoc sit, Petrum exuere, exuuiisque eius Paulum induere,

Sit hoc facere mala, vt veniant bona.

Hoc sit propemodum immolare filium in conspectu Patris.

Hoc modo non Medicus ipse pauperi dederit, sed Diues, quem duplex idcirco pretium operæ dare Medicus coegerit.

Iuste ergo quod iustum est, exequèris, vt Dei lege cautum est.

* viij. Denique, agris suis ante omnia suadeant, morbis & vulneribus animi ritè prouidere.

I I I.

Sanctos Cosmam & Damianum optimè functos isto munere.

Nostri Cosmas & Damianus his omnibus egregiè instructi fuerunt.

* 1. Peritiam enim certè studio sibi à teneris pepererant, nondùm Christiani.

Deindè, *Non magis medicina scientia, quàm Christi virtute morbis etiàm insanabilibus medebantur.*
Breu. Rom. 27. Sept.

Medicinæ artem scilicet Spiritu sancto pleniùs tunc edocente, & Domino sermonem suorum confirmante sequentibus signis.

Minimè quoque auaros fuisse vel hinc pater, quòd omnes curarent, Cæcos Claudos, &c. nec magis à diuite, quàm à paupere pretium accipiebant.

Anargyri etiã dicti, quòd gratis & sine
to medebantur.

Gratis accepistis, gratis date.

Adeoq̃ue auaritiã oderant, vt cùm De
nus ipse aliquandò à quadam Palladia m
cliuica, id est, perpetuò adfixa lecto, quam val
dini restituerat, munus nescio quod recep
victus eius obtestationibus, ne eam scilicet
nere videretur; Cosmas frater id rescians, pro
perit, ne eodem secum tumulo sepeliretur. D
minus tamen ea nocte Cosmæ adparens, excu
uit, adserens non mercedis gratia, aut auaritiæ stu
dio, factum, sed reuerentia nominis Dei. *Surius in
vita.*

Quinimò; cùm, post martyrium vtriusque, de
eorum separatim sepeliendis corporibus agere
tur, ab ijs, qui fortè fortunã decreti Cosmæ me
minissent, Cameli voce admoniti sunt vtrumque
eodem loco sepelire. *Surius ibid.*

*Componi tumulo non inuideatis eodem. Ouid. lib.
Metam.*

Baronius tamen in Martyrologio suo hoc v
timum non probat, quòd in suis M. SS. fidelio
bus nihil tale.

Afinam tamen Balaami etiã loquutam
nes nòrunt.

Gratis ergò omnes æquè curabant Apostolico
more.

De Tathæo enim quodam Apostolo, vno
70. discipulis misso ab Abgarum Edessena ciu
tis Toparcham, per Thomam Apostolum (qui
Iudas Eusebio dicitur) ad eum ægritudine eã lib
randu

randum, quâ iam diù, etiã Christi temporibus,
laborarat, legimus, cum post curationem Regis,
& prædicationem Euangelij populo factam, ius-
fisset Rex ei dari aurum & argentum, illum non
accepisse, ac dixisse: *Si nostrareliquimus, quomodo
accipiemus aliena?* Euf. Cæs. l. 1. hist. Eccl. c. 15. in fin.

O raros opum contemtores!

Pala & mica.

* 1. D. Franciscus templo S. Damiani deuotus.

Ipsa S. Clara vnã cum sorore Agnete in quan-
dam S. Damiani Ecclesiam, D. Francisci consilio,
ex illo sanctimonialium monasterio, vbi primũ
habitãrat, migravit, ibiq; quasi quodam ergastu-
lo clausa cœlesti sponso seruijt. Off. Ord. Minorũ, in
festo S. Clara.

* 2. Horum beneficio, Iustinianus Imp. ab ægri-
tudine grauissima liberatus, per celebrem in ho-
norem eorundem martyrum erexit basilicam,
Procop. lib. 1. de edif. Iustin. Imp.

Addidit & aliud in Pamphiliã iisdem marty-
ribus templum, vt idem testatur lib. 5.

Diuinus ille Sabas paternam domũ mutauit in
Ecclesiam, eorundem nomine dicendam, vt con-
stat ex actis ipsius, quæ scriptis mandauit Cyrillus
monachus. Baromus in Martyrol 27. Septemb.

* Arte medici, postquã Christiani effecti sunt, so-
lo virtutum merito, & orationum interuentu, infirmi-
tates languentium depellebant. Greg. Tur. de gloria
Mart. lib. 1. c. 28.

Si quis ad eorum sepulcrũ fide plenus orauerit, statim

*adipiscitur medicinam. Referunt etiam plerique
rere eos per visum languentibus, & quid faciant
care, quod cum fecerunt, sani discedunt. Idem ibi*

Fragmentum

Orationis M. Cornelij Scuyte Medici Oppidi Brugensis, habitæ ab eodem, Brugis in Phalis.

Cæterum quum apud docentes vetusta in-
uerit consuetudo, vt qui artem nunquam eo
loco edoctam publicè docere aggrediuntur, pr-
cipio auditoribus omnes eius commoditates, fru-
ctus, virtutes, atque *εὐχόμεια* edisserant, non ea so-
lum ratione, quo auditorium auctius fiat (quãuis
id etiam imprimis expetendum sit) verum vt ad
artis initia, quæ duriuscula plerumque sunt, pluri-
mi tum inuitentur, tum alliciantur, decreui pauca
quædam in laudem Medicinæ dicere, non quod
ipsa alieno egeat ornatu, orationisquæ fucos, quæ
per se comptissima est. Quæ enim res vt commo-
dentur, istiusmodi indigent ornamentis, illæ si-
ex parte parum sunt honestæ, nihil in se gerunt
habentes, quo sibi gratiam, decusue parent, defu-
mium feminarum ritu pulchritudine carentium.
*Quæ vt pluris se venditent, ac viros suos in amoris
cilius pertrahant, à quibusdam coloribus, linimentis, quæ
formæ adiumentum postulant. Medicina autem (vt
dixi,) huiuscemodi ascititio decore haud quaquam
eget. Quam ne ea quidem gratia prædico, vt veni-
statem illi conciliem, quum tanta sit nativa eius
legantia, vt non modo lenocinium omne respici-
at, verum nulla etiam arte magis exornari possit
quàm*

quàm propria atque natiua, pulcherrimo fucò. sed quo auditoribus, ijs inquam qui rerum adhuc imprudentes sunt, quiq; Medicinæ principia ne summis quidem labris gustauere, eius splendore ac maiestatem ostendamus. Ne scilicet ignorent quantum hæc ars in se boni contineat. His igitur ut satisfaciam, paucis Medicinæ laudem commemorabo, primumq; *θεώρημα*, (quod maiorem appellitant propositionem) sic assumam. Inter omnes disciplinas, quæ excellentibus hominum ingenijs sunt inuentæ, & incredibili grauium virorum cura ac industria perfectæ & expolitæ, ea alijs omnibus potissimū præstat, quæ honestatis splendore, utilitatis magnitudine, iucunditatis illecebris reliquas omnes superat, rebusq; humanis imprimis necessaria est. Medicina autem talis est, atque huiusmodi prædita dote. Ergò cæteris etiam omnibus disciplinis præstat, atque meritò præferenda est. Maior ut per se notissima, omnibus in cõfesso est. Minorem autem nemo cerebrum habens facillè negauerit, quum Medicina honestâ rerum naturalium scientiam, venustamque humanæ naturæ cognitionem in se complectatur, eaq; doceat, quibus vel sanam tueamur valetudinem, vel morbidam corrigamus, ac nobis hominibus nostri cognitionem tribuat perfectissimam, singula membra singulatim aptissimè depingens, adeò ut vir medicus lato quidem discrimine plurimis præferatur alijs, Homero summo illo poeta etiamnum teste, qui sic ait:

Ἰατὸς γὰρ ἀνὴρ πολλῶν ἀνιδέιος ἄλλων. hoc est: *Vir enim medicus multis alijs dignitate præualet.* Imò &

diuinus ille Eccleſiaſticus in honorem medici
 pite 38. exclamat: Medicum propter neceſſita-
 (que homini etiam inopinato ſubinde oritur)
 norandum eſſe; quodque diſciplina medici
 eius extollat, adeò vt etiam apud magnates
 commendatione laudetur. Adhęc quod Deus
 max. humanam illam in morbos labendi pro-
 uitateſ conſiderans, prouidentiffimo cõſilio
 minum miſertus, de terra, id eſt, ijs quæ è terra
 tum habet medicamina creauit, à quibus vir
 dens nõ abhorrebit. Proinde accuratè vobiscum
 expendite Viri celeberrimi, quatum huic arti lau-
 dis à ſapientiffimo illo homine arcano Dei ſpiri-
 tu oppleto, ſit aſcriptum. Et quàm iniquè peccet,
 qui diuini immemores beneficij, ingrati-
 tudinis vitio quàm maximè deteſtãdo, correpti, hanc vi-
 lipendunt; quantifque cruciatibus digni ſint, cui
 artis huius prorfus ignari, publicè eam profu-
 tractareque audeant, multorum ineffabili diſpa-
 dio. Cuius equidem tanta apud quaſdam populo-
 rum nationes olim fuit veneratio, vt ſolorum Me-
 dicorum cauſa, quiduis etiam ſubire fuerint para-
 ti, adeò vt ne mortem quidem horum veriti ſint
 gratia, quod apertiffimo ſanè exemplo liquebit
 Cor inſulæ indigenis, qui (vt in Hippocraticis
 citatur epiſtolis,) Hippocratem non minus ſe-
 pſis amarunt. Peſtis enim atrox in Arraxeris Per-
 ſarum regis exercitum ſæuierat, quam vt pelleret,
 ex omnibus vndequaque vicinis regionibus, me-
 dicos nomine clariffimos accerſiri iuſſit. Vbi autè
 illi ſuis medicamentis & conſilijs nihil proficeret
 ac morbus indies magis ac magis inualeſcens ne-
 mini

mini parceret, Hippocratem (quem ob id, quod Græciam sæpius atrocissimis liberasset pestilentijs, fama dūtaxat sibi notum habebat) legato misso rogauit. quo ad se, exercitum que suum à peste tuendum accederet, Hellepontinæ prouinciæ Rectori nomine suo præsidenti, arctissimo mandans præcepto, vt Hippocratem, nomine, impensisque regijs, in via splendidissimè aleret, ac ei omnia, quæ ad com meatum spectarent, suppeditaret, annuos illi census, dignitates, ingentiaque donaria pollicitus, vt præter alios fidelissimos huius rei testes, apertissimis nobis indicat verbis Suidas in hunc modum: Ἰπποκράτης Κῶς ἰατρὸς πᾶσι ἐγένετο διάδηλος, ὥστε καὶ τὸν Ἰ Περσῶν βασιλέα τὸν καλεῖμενον ἄρταξέρξην γράψαι πρὸς ὑσάνην, τῆς τῆ ἀνδρὸς σοφίας δεόμενον. βασιλεὺς βασιλέων μέγας ἄρταξέρξης ὑσάνη ἐλλησπόντου ὑπαρχὸν χαίρειν. Ἰπποκράτης ἰητρὸς Κῶς ἀπὸ ἀσκληπιῶ γεγονότος εἰς ἐμὲ κλέος ἀφίλαι τέχνης. δὸς οὖν αὐτῷ χρυσόν, ὁ πόσορ ἄρ βελληται, καὶ ἄλλα χύδην ὧν σπανίζει, καὶ πέμπει πρὸς ἡμέας. ἔσαι γὰρ ἰσότιμος τοῖσι ἀρίστοις τῶν Περσῶν. καὶ εἴ τις ἄλλος ἐστὶν ἀνὴρ κατ' Εὐρώπην ἀγαθός, φιλομολίαν βασιλέως τιθεσο, μὴ φερόμενος ἔλθῃ. ἀνδρας γὰρ ἑορᾶν διωκμένους τὶ κατὰ συμβαλίην οὐράδιον. ἑβρώσο. hoc est: Hippocrates medicus Cœus omnibus fama innotuit, ad eum vt Persarum rex artaxerxes nomine, scripserit ad Hystanen, se viri illius prudentia egere. Rex regum magnus Artaxerxes Hystane Hellepontis gubernatori. Salutē. Ad me delata est fama artis Hippocratus Cœi medici, qui Aesculapio ortum duxit. Trade illi quantum desiderauerit auri, nec non alia, quibus opus habet, abunde, ac ad nos illum mitte. Pari enim erit

honore Persarum primatibus. Et si quis sit alius in
 pa vir excellens, illum regia familia amicum facito-
 bus minimè parcens. Difficile namq; fuerit viros
 lio quid potentes inuenire. Vale. At vbi Hippocr
 hæc audiuiſſet, responſum præbuit, ſibi opti
 eſſe proſpectum de omnibus, quæ ad vitæ vti
 forent neceſſaria, nec vlllo pacto opibus, pecuni
 doniſq; Perſicis indigere, apertè dicens ſe op
 ſuam medicam Perſarum regi veteri Græcoru
 hoſti nolle impertiri. Quo ſanè nuncio accepto
 Artaxerxes veluti furibundus, iram ſuam (qua
 quidem ſumma percitus fuerat) cohibere non po-
 terat, ac properè legatos miſit ad Coi inſulæ incol
 las, poſtulans Hippocratem ceu maledictum, tem
 merarium, atque in Maieſtatem regiam blaſphe
 mum ad ſe tranſmitti, aut ſi id recularent, bellum
 illis indicebat atrociffimum, maximeq; cruentiſ
 comminatus ſe eorum ciuitatem ſolo equatum
 Quæ vbi Coi incolæ audiffent, ad vnum omnes
 concordia reſpondebant ore, ſe Regis Perſarū mi
 nas nihili facere, neque vnquam commiſſuros, vi
 Hippocratem, toti Græciæ ob innumera artis be
 neficia acceptiſſimum, ad regem mitterent, leg
 tis imperantes vt illinc diſcederent, ac regi nuntia
 rent, eos paratos eſſe in vniuerſum omnes, quæ
 uis potius perpeti ſupplicij, quàm Hippocrate
 lutis eorum ſeruatore carere. Cuius rei etiam
 teſtis eſt C. Plinius ſecundus in libris de naturali
 hiſtoria, hac dictionis formula. Hippocrates me
 dicina pollens, qui venientem ab Illyrijs peſtilen
 tiam prædixit, & condiscipulos ad auxiliandum
 circa vrbes dimiſit. Cui ob meritum, honores il-

los quos Herculi decreuit Græcia. Vsq̄ue aded̄ au-
 tem C. Plinio secundo celebris erat ars Medica, vt
 asserat nullam aliam artem hac esse fructuosiorē,
 quæ primos suos inuentores Dijs assignauit, cœ-
 loque dicauit. Quam tanti olim fecere Cæsares
 Romani, vt medicis singulos in annos amplissimū
 penderent stipendium, ducenta scilicet & quin-
 genta sestertia. Reliquarum autem disciplinarum
 professoribus centena tantum in annum numera-
 rent. Quare ausim dicere Medicinam (modo vlla
 res alia) imprimis hominibus esse necessariam, cu-
 ius equidem beneficio salui, incolumes, atque in-
 tegr̄is viuimus visceribus. Sole, igne, aqua, atq; vt
 audentius loquar, aere citius carebimus, quàm Me-
 dicina, quæ vna miserijs atq; intollerabilibus nos
 eripit languoribus, ac tandem felici, dolorem ne-
 scienti, & omni ex parte inculpata restituit vitæ.
 Cuius quidem rei causa Medicina omnibus amā-
 tissima est, quum multi mori mallent, quàm ope
 omni medica destituti, longis in morbis miserum
 ducere spiritum, atque vitam viuere infœlicem.
 Diuiditur autem Medicina in tres partes, quarum
 prima est διαίτητικὴ, victum præscribens salubrem,
 noxios autem cibos & potus summouens. secunda
 est, φαρμακευτικὴ, quæ morbos medicamentis pel-
 lit, dolores lenit, ac vniuersim omnia nativo suo
 robori (quatenus fieri potest) integra reddit. Ter-
 tia χειρουργικὴ, quæ manuum opere adiumentoque
 vtitur. Hæc autem vt plurimum versatur circa
 corporis nostri membra foris conspicua. Quas e-
 quidem medicinæ partes, noster hic Græcus Ga-
 leni libellus, quem vobis interpretari institui, cō-

pendio quodam perquam utili comprehensum quem seorsim excudendum curavit Ioannes Coterius Andernacus, qui huic libello epistolam nuncupatoriam, in qua validissimis argumentis, Medico necessariam esse Græcæ linguæ peritiam, qui absolute artem medicam scire nequit, si eius linguæ fuerit imperitus, quæ ipsa prima sua origine è græcis prodierit scripturis, quorum profectio δίαλεκτις & adeò latens in se habet ἐνέργεια, ut multa in alienam linguam ægerrimè transfundi possint, quæ ne Tullius quidem ipse, si quid vertere occiperet, rectè in teque traduxerit. Vnde validissimo mecum colligo argumento, neminem vnquam ad Medicæ artis fastigium, imò ne ad mediocritatem quidem peruenturum, qui græci sermonis ignarus est. Quinimò Romani ipsi, quibus latinus sermo vernaculus, communis, atque familiaris erat, Plinio secundo teste, nihil vnquam medicum fecere, quia artem medicam tractaret lingua, quàm græcè, in ne plebs illa Romana, tametsi sermonis græci expertus fuerit & imperita. Appellabunt fortasse nonnulli è medicorum græcanicæ linguæ imperitorum ordine, eo, quo Diatritarij decimo de morborum curandorum ratione Galenum vocabatur nomine, παραδοξολόγοι. quod hic eorum sententia παράδοξα, quæ communi hominum opinioni aduersantur, inaudita sunt, atque admodum miranda, vobis obnunciem. ac strenuè statim restantes mihi obijcient innumeros hodierni temporis medicos, magnatibus, regibus, principibus atque ducibus acceptissimos esse, ac illis doctissimi

mos, & in arte medica exercitatissimos haberi,
 plurimæque apud eos, nedum plebem, esse autori-
 tatis, qui ne summis (vt aiunt) labris græcam atti-
 gère linguam, Vnde συλλογιστικῶς aduersum me
 concludent, græcam linguam medico nequaquã
 esse necessariam, imò ne vtilem quidem, quum vi-
 ri illi magni artem quam optimè calleant, pluri-
 mosque periant, absque vlla græcæ linguæ pe-
 ritia, sola in latinam transpositione contenti, cui
 maximam præbent fidem. His ex Aristotelis sen-
 tentia respondebo: πολλὰ καὶ τῆν πρώτην ὄψιν
 φαίνονται, διὰ περ ἀληθῶς οὐκ εἰσὶ. hoc est, multa pri-
 mo aspectu videri qualia re vera non sunt. Imò si quis
 penitus illos introspiciat, diligentiq; scrutinio exami-
 net, nihil solidæ medicinae reperiet, quin potius fortuito
 magis curare, quam vera arte à veteribus summis illis
 medicis nobis relicta. Neque etiam sola ea ratione
 veri esse medici probantur, quod satrapis, magna-
 tibus, nobilibusque adprimè placeant, atque latif-
 facere videantur, quum ij Agrippa acerrimo scientia-
 rum conuiciatore teste, sæpenumerò iudicia habeant
 prapostera, vt in suam etiamnum familiam subinde re-
 cipiant corruptissimos atque imperitissimos quosq; po-
 tissimum vbi medicos sibi stipendiarios deligunt. Neq;
 id mirum, quum hi artis medicæ non minus sint ig-
 gnari, quàm plebeij, quam nunquam studio, ex-
 ercitione didicerint. non secus igitur de arte eius-
 que ministris iudicare possunt, quouis etiam pri-
 uato. Imò si quis aliorum præconijs ipsis sit com-
 mendatus, aut in omnibus adulari studeat potius,
 quàm verè medicum præstare, is acceptissimus est,
 atque eruditissimus habetur, vt ne alibi scientiam
 esse

esse medicam arbitrentur sitam, quam in
 modi assentatoribus veriùs dicendis, quàm
 cis. De quibus ægrisque eorum viventibus
 lio, Galenus de morborum curandorum
 duodecimo sic ait: Κόλακες ἰατροὶ σκοπὸν ἔμ
 τισι τιθέασιν ἡδονήν, οὐχ ὑγείαν ἐν ἀσασι τοῖς
 σι χαριζόμενοι, hoc est παραφραστικῶς, quo recit
 faciliusque intelligatis, interpretando, Adulato
 medici, in ijs qua iuxta agrum agūt, eum sibi finem
 ponunt, eoque præcipuam dirigunt intentionem, quo
 bi, dolorisq, lenimen quoddam adferāt, non sanitatem,
 in omnibus agris gratum facere, atq, obsequi, studentes.
 Rursus libro primo. ἐπειδὴν νοσοῦν ὑπάρξουσιν, με
 ταχελῶνται τῶν ἰατρῶν οὐ τοὺς ἀρίστους, ἀλλὰ τοὺς κο
 λακευλικωτάτους, οἱ καὶ ψυχρὸν δῶσθαι ἢ ἐπιφύσει, κα
 λῆσθαι, ἢ κελουδῶσι, καὶ χίονα ἢ ὄνον ἐρέξουσι, κα
 πᾶρ ὑπηρετήσουσι τὸ προσαπόλεμον, ὡς περὶ ἀρ
 ποδα, ἐμπαλιν ἐκείνοις τῶν ἰατρῶν τοῖς παλαιῶν ἀ
 πιαδάς, οἱ τῶν νοσοῦντων ἤξιον ἀρχὴν, ὡς στρατη
 στρατηγῶν, καὶ βασιλεῖς ὑπηκόων, οὐκ ἀρχαῖοι
 δεσποζέουσαι κατὰ περὶ Γέται, καὶ Φρύγες, καὶ ὅμοιοι ἀρ
 ρώνητοι. οὐκοῦν οὐχ ὁ κρείττων τὴν τέχνην, ἀλλ' ὁ κολα
 κεύειν δεινότερος ἐντιμότερος αὐτοῖς ἐστὶ, καὶ τῶν
 τῶ ἀπάντα βᾶσιμα, καὶ πόριμα, καὶ τῶν
 ὡρ ἀνεώχασιν αἰθύρα τῶ τοῖς τῶ, καὶ πλεῖστα τοῖς
 ως οὐτῶ, καὶ πολὺ δύναται. quod est: Vbi egrotare
 perint, medicos sibi accersunt non optimos, sed qui ma
 ximè adulari norunt, qui etiam frigidam sunt datari
 quis postulet, ac lauabunt si quis iubeat, et niuem, et
 vinum porrigent. Imò seruatorum ritu iussu parebunt
 omnibus, longè aliter facientes, quàm veteres illi medici
 ab aesculapio orti, qui agris dominari, praessequi volu
 unt.

gunt, non secus quam exercituum duces militibus, ac
 reges subditis, Haud quaquam autem ab illis imperium
 ferre, ac ijs obsequi, velut Geta, Phrygij, atque Thraces
 pecunia empti, Proinde non is ipsis honoratior habetur,
 qui arte prestantior est, sed qui melius adulari nouit.
 Cui omnia patent, peruiaq; sunt, ac adium fores huic a-
 perta. Quinimò & hic repente ditatur, magnamq; ob-
 tinet auctoritatem, E quibus Galeni verbis abundè
 liquet, in medico nihil tam esse detestandum, quàm
 assentationis vitium, quo subticetur veritas, saluti-
 fera supprimuntur remedia, ac mors tandem ac-
 celeratur, Quin potius iuxta Platonem domino-
 rum instar languentibus imperare deberet, qui li-
 bro primo de repub. sic habet: ὁμολόγηται γὰρ ὁ
 ἀκριβὴς ἰατρὸς εἶναι τῶν σωμάτων ἀρχῶν. in confesso
 omnibus est, verum medicum corporum esse principem.
 Quare Viri ornatissimi, Adolescentes ingenui,
 ac quotquot hic adestis alij, literarum candidati,
 bonarumque artium studiosi, vestros iam animos
 surrigite, ignauia, socordia, atque voluptati-
 bus, sua sibi haberi iussis, vt gnauiter, &c.